

Sygnatura akt VI Ka 738/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **16 października 2018 r.**

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Krzysztof Ficek

Protokolant apl. sędziowski Maria Smolińska

przy udziale Dagmary Janus Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Z.

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2018 r.

sprawy **M. M.** ur. (...) w R.

syna S. i D.

oskarżonego z art. 177§1 kk

na skutek apelacji wniesionych przez oskarżyciela publicznego i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 23 maja 2018 r. sygnatura akt II K 883/18

na mocy art. 437 kpk, art. 438 kpk

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Zabrze do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt VI Ka 738/18

UZASADNIENIE

Oskarżonemu M. M. zarzucono popełnienie czynu polegającego na tym, że w dniu 1 marca 2018 roku około godz. 18.10 w Z. na ul. (...), nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki O. (...) o nr rej. (...), jadąc ulicą (...) w kierunku ronda (...) nie zachował szczególnej ostrożności i nie obserwował przedpola jazdy, czym doprowadził do potrącenia pieszego znajdującego się na oznakowanym przejściu dla pieszych i przechodzącego z lewej na prawą stronę drogi, w wyniku czego pokrzywdzony doznał obrażeń ciała w postaci urazu czaszkowo – mózgowego z wieloodłamowym złamaniem kości czaszki i twarzoczaszki (szczelina złamania w kości czołowej po stronie lewej przechodząca przez zatokę czołową lewą i strop lewego oczodołu, szczeliny złamań w tylnej zatoce klinowej, pęcherzyki gazu w okolicy siodła tureckiego i klinowych odcinków obu ICA), krwiaka nadtwardówkowego, co spowodowało u niego naruszenie prawidłowych czynności narządów ciała mających charakter średnio – ciężki w myśl art. 157 § 1 kk na okres powyżej 7 dni, tj. przestępstwa z art. 177 § 1 kk.

Wyrokiem z dnia 23 maja 2018 roku, sygn. akt II K 883/18, Sąd Rejonowy w Zabrze, na mocy art. 66 § 1 kk i art. 67 § 1 kk, warunkowo umorzył postępowanie karne przeciwko M. M. oskarżonemu o opisany wyżej czyn z art. 177 § 1 kk, ustalając okres próby na 2 lata. Na mocy art. 67 § 3 kk w zw. z art. 46 § 2 kk, orzeczono wobec M. M. na rzecz K. S. nawiązkę w kwocie 2000 zł. Orzeczono także o kosztach procesu.

Wyrok ten został zaskarżony przez prokuratora i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

Prokurator zaskarżył wyrok co do pkt 2, tj. w części dotyczącej orzeczenia na rzecz pokrzywdzonego nawiązki w kwocie 2000 zł, zarzucając rażąco niewspółmierność wymierzonej oskarżonemu nawiązki, poprzez wymierzenie jej w kwocie 2000 zł, co jest kwotą rażąco łagodną, bez uwzględnienia zasad i dyrektyw sądowego wymiaru kary określonych w art. 53 § 1 i 2 kk, a zwłaszcza z pominięciem następstw przestępstwa, właściwości i warunków osobistych sprawcy oraz braku starań z jego strony o zadośćuczynienie następstw czynu, jak również prawidłowej oceny społecznej szkodliwości czynu. Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 2 poprzez orzeczenie nawiązki w kwocie 5000 zł.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył wyrok w całości, zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wydanego orzeczenia, a polegający na przyjęciu przez Sąd, iż wina i społeczna szkodliwość czynu, którego dopuścił się oskarżony, prowadząc pojazd mechaniczny i potrącając pieszego na oznakowanym przejściu dla pieszych, w wyniku czego pokrzywdzony doznał poważnych obrażeń ciała w postaci wielokrotnych złamań kości czaszki i twarzoczaszki (szczelina złamania w kości czołowej po stronie lewej przechodząca przez zatokę czołową lewą i strop lewego oczodołu, szczeliny złamań w tylnej zatoce klinowej, pęcherzyki gazu w okolicy siodła tureckiego i klinowych odcinków obu ICA), krwiaka nadtwardówkowego, nie są znaczne, co w konsekwencji doprowadziło do warunkowego umorzenia postępowania karnego, podczas gdy w istocie nieuwzględnienie przez Sąd rodzaju i charakteru naruszonego przestępstwem dobra, rozmiar szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu i rodzaj naruszonych reguł ostrożności wraz ze stopniem ich naruszenia, wskazują jednoznacznie na fakt, że stopień społecznej szkodliwości przestępstwa w ruchu drogowym, jakiego dopuścił się oskarżony jest znaczny, a co za tym idzie, nie zasługuje on na skorzystanie z dobrodziejstwa warunkowego umorzenia postępowania karnego,

2. naruszenie prawa materialnego, a to art. 46 § 1 kk poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i niezobowiązanie oskarżonego do zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w postaci zapłaty na rzecz pokrzywdzonego zadośćuczynienia w kwocie 10.000 zł, mimo złożenia przez pokrzywdzonego w dniu 23 maja 2018 roku wniosku w tej sprawie,

3. rażąco niewspółmierność – łagodność środka karnego – w postaci nawiązki wymierzonej oskarżonemu na podstawie art. 46 § 2 kk na rzecz pokrzywdzonego K. S. w wysokości 2000 zł, podczas gdy stopień społecznej szkodliwości, względnie na cele zapobiegawcze i wychowawcze, jakie winny być osiągnięte wobec oskarżonego, jak również skalę obrażeń, jakie odniósł pokrzywdzony, przemawiały za orzeczeniem surowszego środka kompensacyjnego w postaci nawiązki w granicach 10.000 zł.

Pełnomocnik wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy stwierdził, co następuje:

Apelacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego, szersza niż apelacja prokuratora, ponieważ podważająca wyrok w całości, okazała się częściowo zasadna, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego orzeczenia.

Spośród przesłanek zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zakwestionował ustalenia w zakresie winy i społecznej szkodliwości czynu.

Słuszny okazał się zarzut pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego dotyczący oceny stopnia społecznej szkodliwości zarzucanego oskarżonemu czynu.

Zgodnie z art. 115 § 2 kk przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Dokonując analizy konkretnego czynu pod kątem ustalenia stopnia jego społecznej szkodliwości, konieczne jest stwierdzenie, które z okoliczności, o których mowa w art. 115 § 2 kk, występują w konkretnej sprawie, a dopiero w następnym etapie należy dokonać wartościowania poszczególnych z tych ustalonych okoliczności, tj. dokonanie oceny, które zwiększają stopień tej szkodliwości, a które z nich ją zmniejszają (postanowienie SN z 14.11.2017 r., V KK 119/17, OSNKW 2018/2, poz. 17).

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że dokonując oceny stopnia społecznej szkodliwości zarzucanego oskarżonemu czynu Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku powołał się na „dotychczasową niekaralność oskarżonego”, a więc okoliczność nie wymienioną w cytowanym art. 115 § 2 kk, który statuuje zamknięty katalog kwantyfikatorów stopnia społecznej szkodliwości czynu. Tego typu naruszenie powinno być kwalifikowane jako obraza prawa materialnego. Poza dotychczasową niekaralnością oskarżonego Sąd Rejonowy dokonując oceny stopnia społecznej szkodliwości, powołał się wyłącznie na sposób i okoliczności popełnienia czynu – nie przedstawiając żadnego rozwinięcia uzasadnienia w tym zakresie.

Tymczasem stwierdzić należy, że sposób i okoliczności popełnienia czynu nie wpływają na złagodzenie oceny co do stopnia społecznej szkodliwości czynu, podobnie jak rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. Przede wszystkim do potrącenia pokrzywdzonego doszło w terenie zabudowanym, w centrum miasta, na oznakowanym i oświetlonym przejściu dla pieszych, a więc w miejscu, gdzie kierujący pojazdem powinien zachować szczególną ostrożność ukierunkowaną na osoby przekraczające jezdnię, w godzinach, kiedy pojawienie się pieszego na przejściu nie powinno być żadnym zaskoczeniem. Zresztą droga ta, co można wywnioskować z wyjaśnień oskarżonego, była mu bardzo dobrze znana. Nie usprawiedliwiają oskarżonego tłumaczenia, że skoncentrował swoją uwagę na pojazdach wyjeżdżających z drogi podporządkowanej z lewej strony (znajdował się na drodze z pierwszeństwem przejazdu), ponieważ zbliżając się do oznakowanego przejścia dla pieszych powinien swoją uwagę kierować na pieszych, aby ustąpić im pierwszeństwa. Jeżeli było to utrudnione, jak twierdzi oskarżony, podając przyczyny takiego stanu rzeczy, powinien dostosować prędkość do tych utrudnionych warunków. Wobec powyższego jazda z dozwoloną prędkością nieprzekraczającą 50 km/h, nie przemawia za tym, aby stwierdzić, że okoliczności czynu pozwalają na uznanie, że społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna. Dodać trzeba, że poza porą nocną, która z pewnością nie była dla kierowcy zaskoczeniem, nie było opadów, mgły, czy innych niekorzystnych warunków atmosferycznych.

Podobnie rozmiar wyrządzonej szkody nie pozwala na przyjęcie, że społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, czego wymaga art. 66 § 1 kk, przewidując możliwość warunkowego umorzenia postępowania. Z opinii sądowno – lekarskiej z dnia 27 marca 2018 roku (k. 26) wynika, że u pokrzywdzonego rozpoznano uraz czaszkowo – mózgowy z wieloodłamowym złamaniem kości czaszki i twarzoczaszki (szczelina złamania w kości czołowej po stronie lewej przechodząca przez zatokę czołową lewą i strop lewego oczodołu, szczeliny złamań w tylnej zatoce klinowej, pęcherzyki gazu w okolicy siodła tureckiego i klinowych odcinków obu ICA), i krwiakiem nadtwardówkowym. Urazy odniesione przez pokrzywdzonego w wyniku wypadku w opinii lekarza miały charakter średnio – ciężki (nie tylko średni) i spowodowały naruszenie prawidłowych czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni. Pokrzywdzony przebywał w szpitalu od dnia 1 marca 2018 roku do dnia 20 marca 2018 roku (karta informacyjna leczenia szpitalnego, k. 18 – 24). Zgodnie z wcześniej powołaną opinią, po opuszczeniu szpitala przewidywany czas leczenia wynosił 3 – 4 tygodnie. Jak zeznał pokrzywdzony w toku rozprawy w dniu 23 maja 2018 roku, utrzymują się u niego bóle głowy i problemy z widzeniem na lewe oko. Biorąc pod uwagę średnio – ciężki charakter urazów pokrzywdzonego i utrzymujące się u niego długotrwale dolegliwości – uznać należało, że rozmiar wyrządzonej przestępstwem szkody jest duży, co wpływa na zwiększenie stopnia społecznej szkodliwości czynu zarzucanego oskarżonemu.

Mając na względzie rodzaj i charakter naruszonego dobra – przede wszystkim zdrowia pokrzywdzonego, rozmiary wyrządzonej szkody, a także okoliczności popełnienia czynu i rodzaj naruszonych reguł ostrożności oraz stopień ich naruszenia, o czym była mowa wcześniej – stwierdzić należało, że nie została zrealizowana przesłanka pozwalająca na warunkowe umorzenie postępowania w postaci oceny, że społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna.

Odnosnie ustaleń w zakresie winy oskarżonego zarzuty apelacji pełnomocnika nie były zasadne, ponieważ przestępstwo oskarżonego należało zakwalifikować jako nieumyślnie – nieumyślnie, tzn. oskarżony nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i nieumyślnie spowodował wypadek.

Wobec braku realizacji jednej z przesłanek warunkowego umorzenia postępowania określonych w sposób kumulatywny w art. 66 § 1 kk, zachodziła konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia. Zgodnie z art. 454 § 1 kpk sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, co do którego w pierwszej instancji warunkowo umorzono postępowanie.

Niepodzielenie rozstrzygnięcia o warunkowym umorzeniu postępowania czyni przedwczesnym szczegółowe ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego oraz zarzutu środka odwoławczego prokuratora. Mimo tego konieczne jest poczynienie kilku uwag. Sąd ponownie rozpoznający sprawę musi przede wszystkim zwrócić uwagę na okoliczności wpływające na rodzaj i wysokość orzekanych środków kompensacyjnych.

Orzeczenie w pkt 2 wyroku nawiązki z powołaniem się również na art. 46 § 2 kk nie było prawidłowe, ponieważ nawiązka w wyroku warunkowo umarzającym postępowanie powinna być orzekana w zw. z art. 48 kk, a nie art. 46 § 2 kk, który może być podstawą orzekania wyłącznie w razie skazania sprawcy.

Należy także zwrócić uwagę na przesłanki decydujące o możliwości zasądzenia i wysokości odrębnych rodzajowo świadczeń, mianowicie odszkodowania, zadośćuczynienia, ewentualnie nawiązki. Wobec braku dokumentów uprawniających chociażby wysokość szkody, o ile nie zostaną one dołączone w toku postępowania, do rozstrzygnięcia pozostaje kwestia, czy kompensacja na rzecz pokrzywdzonego nastąpi w formie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, czy też nawiązki, pozwalającej uwzględnić także elementy naprawienia szkody, których oszacowanie wobec braku dokumentów byłoby znacznie utrudnione. Należy mieć na względzie, że na rozprawie w dniu 23 maja 2018 roku, w fazie głosów stron, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wnioskował o zasądzenie zadośćuczynienia. Tymczasem zadośćuczynienie za doznaną krzywdę nie obejmuje elementów odszkodowawczych związanych z kosztami poniesionymi na leczenie, czy też utraconym zarobkiem.

Niezależnie od tego jakiego rodzaju środek kompensacyjny zostanie orzeczony nie sposób przyjąć, by kwota 2000 złotych należycie uwzględniała doznane przez pokrzywdzonego, niewymienionego z imienia i nazwiska w zarzucie aktu oskarżenia, urazy i cierpienia.

Sąd Rejonowy w ponownym postępowaniu jest zobowiązany przeprowadzić na nowo przewód w całości.